

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет/інститут економічний

Кафедра економічної кібернетики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК35. Моделювання діяльності банків та фінансових ринків

Освітня програма Економіка\Економічна кібернетика

Спеціальність 051 Економіка

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
економічної кібернетики
Протокол № 2 від “29” серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація	3
2. Опис дисципліни	3
3. Структура курсу	4
4. Система оцінювання курсу	6
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу	6
6. Ресурсне забезпечення	6
7. Контактна інформація	7
8. Політика навчальної дисципліни	7

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Моделювання діяльності банків та фінансових ринків
Освітня програма	Економіка\Економічна кібернетика
Спеціалізація (за наявності)	
Спеціальність	051 Економіка
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	основна
Курс / семестр	1\1-2
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 36 год. Практичні заняття – 34 год. Самостійна робота – 110 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/2ccfcac4d5222ccb55ca

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

Метою цієї навчальної дисципліни є формування комплексного розуміння системи взаємозв'язків у фінансовій сфері щодо оцінки явищ та процесів, що відбуваються у кредитно-фінансовій сфері, у нерозривному зв'язку з їх кількісними та якісними характеристиками, та виявлення основної тенденції та закономірності їх розвитку.

Цілі. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

основні механізми взаємодії держави, та фінансових інститутів, підприємств і організацій на фінансових ринках;

основні поняття, показники та аналіз фондового ринку;

основні поняття, показники та методи оцінки ринкової вартості цінних паперів;

основні поняття, показники та методи аналізу інвестиційної привабливості фінансових інструментів;

основні поняття, показники та аналіз валютного ринку;

основні поняття, показники та аналіз грошового ринку;

основні поняття, показники та оцінка ринку банківських позик;

основні поняття фундаментального та технічного аналізу фінансових ринків.

Компетентності

ІК - Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

ЗК03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК04. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК09. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Програмні результати навчання

ПР8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ПР12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПР19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Тема 1. Виникнення та розвиток банківських систем	1.1. Походження та історія розвитку стародавнього банківництва 1.2. Суть та функції банківської системи 1.3. Види та принципи функціонування банківських систем 1.4. Передумови становлення та розвитку вітчизняної банківської системи 1.5. Міжнародні стандарти ведення банківського бізнесу	Тести, питання, кейси
2.	Тема 2. Центральні банки як складова банківської системи країни	2.1. Передумови виникнення центральних банків 2.2. Статус і принципи організації центральних банків та їх функції 2.3. Правові основи функціонування, завдання, функції та організаційна структура НБУ 2.4. Національний банк України та основні засади грошово-кредитної політики. Інструменти грошовокредитної політики НБУ	Тести, питання, практичні завдання, кейси
3.	Тема 3. Організація діяльності комерційних банків	3.1. Сутність, функції та види комерційних банків 3.2. Порядок створення, реєстрації, ліцензування та реорганізації банків 3.3. Організаційна та функціональна структура комерційних банків	Тести, питання, практичні завдання, кейси

		3.4. Загальна характеристика видів діяльності банку 3.5. Банківські об'єднання: їх суть та види	
4.	Тема 4. Формування ресурсів комерційного банку	4.1. Види та класифікація банківських ресурсів 4.2. Склад, структура та джерела формування капіталу банку 4.3. Суть, значення та характеристика залученого капіталу банку 4.3. Суть, значення та характеристика запозичених банківських ресурсів	Тести, питання, практичні завдання, кейси
5.	Тема 5. Розрахунково-касові операції комерційних банків	5.1. Характеристика грошового обороту та платіжної системи. Загальні основи організації безготівкових розрахунків 5.2. Форми безготівкових розрахунків та їх характеристика 5.3. Порядок відкриття та обслуговування банківських рахунків 5.4. Міжбанківські розрахунки. Система електронних платежів НБУ 5.5. Касові операції банків 5.6. Організація безготівкових розрахунків із використанням платіжних карток та ризику їх застосування	Тести, питання, практичні завдання, кейси
6.	Тема 6. Кредитні операції комерційних банків	6.1. Сутність, принципи та функції кредиту. Класифікація банківських кредитів 6.2. Процес банківського кредитування 6.3. Способи захисту від кредитного ризику 6.4. Позичковий процент та його диференціація 6.5. Управління проблемними кредитами банку	Тести, питання, практичні завдання, кейси
7.	Тема 7. Операції комерційних банків з цінними паперами	7.1. Діяльність комерційних банків на ринку цінних паперів 7.2. Емісійні операції банків 7.3. Інвестиційні операції банків з цінними паперами 7.4. Посередницька діяльність банків на фондовому ринку 7.5. Інвестиційні ризики	Тести, питання, практичні завдання, кейси
8.	Тема 8. Фінансовий ринок: сутність, функції та роль в економіці.	9.1. Фінансовий ринок як економічний простір, на якому формуються відносини купівлі-продажу фінансових фондів. Місце фінансового ринку у фінансовій системі. 1.2. Структура фінансового ринку: фондовий ринок, грошовий ринок, ринок банківських позичок. Суб'єкти відносин — учасники фінансового ринку: держава, емітенти, інвестори, фінансові посередники. 9.3. Фінансові інструменти ринку - цінні папери, їх економічна та правова природа. Цінний папір - фінансова вимога. Цінний папір - носій майнових та інших прав інвестора. Процес сек'юритизації, його значення для фінансового ринку. Впровадження комп'ютеризованих рахунків	Тести, питання, практичні завдання, кейси

		<p>дебіторів і кредиторів ринку. Електронні цінні папери.</p> <p>9.4. Рівняння балансу руху фондів в економіці. Рух фінансових потоків в економіці. Звіт про рух фінансових фондів та їх використання. Матриця фінансових фондів.</p> <p>9.5. Заощадження та інвестиції. Постачальники заощаджень, використання заощаджень, інвестори</p>	
9.	Тема 9. Законодавче регулювання фінансового ринку.	<p>9.1. Розвиток законодавчого регулювання фінансового ринку в країнах з розвинутою ринковою економікою (на прикладі США та Великобританії). Міжнародні стандарти регулювання фінансового ринку.</p> <p>9.2. Основи правового регулювання фінансового ринку в Україні. Правові норми регулювання фінансового ринку і розвитку його інфраструктури.</p> <p>9.3. Правове регулювання фондового ринку в Україні. Стратегія розвитку фондового ринку. Правові норми захисту майнових прав інвесторів. Права та обов'язки інституційних інвесторів.</p> <p>9.4. Забезпечення відкритості, прозорості інформації про емітента. Захист прав емітента</p>	Тести, питання, практичні завдання, кейси
10.	Тема 10. Поняття та класифікація фінансового посередництва.	<p>10.1. Поняття інфраструктури фінансового ринку, її склад. Значення інфраструктури для розвитку фінансового ринку. Система інфраструктури фінансового ринку в Україні. Професійна діяльність на ринку цінних паперів.</p> <p>10.2. Технологія торгівлі цінними паперами. Техніка проведення аукціонів. Види аукціонів. Біржовий та позабіржовий обіг цінних паперів. Фінансові інститути як посередники між суб'єктами фінансового ринку. Значення фінансового посередництва: деномінація заощаджень, приймання ризику неповернення виданої позички та виплати процентів, інформаційне забезпечення, консолідація ризиків та ефект росту масштабів угод.</p> <p>10.3. Роль комерційних банків як посередників. Депозитні небанківські інститути. Кредитні спілки. Ощадні інститути. Страхові компанії. Інвестиційні компанії та фонди. Пенсійні фонди, перспективи їх розвитку в Україні. Брокери та дилери по цінних паперах. Фонди грошового ринку. Фінансові компанії. Активи та пасиви фінансових посередників, їх управління. Нетто — процентна маржа. Чисті активи</p>	Тести, питання, практичні завдання, кейси
11.	Тема 11. . Процентні ставки та їх структура.	<p>11.1. Відсоток за кредит.</p> <p>11.2. Майбутня та поточна вартість фінансових інструментів.</p>	Тести, питання, практичні

		11.3. Практичне застосування концепції вартості грошей у часі	завдання, кейси
12.	Тема 12. Ризик та ціна капіталу.	12.1. Ціноутворення на фінансовому ринку. Ціна кредиту — процент. Структура процентних ставок фінансового ринку. Дохід і ризик цінного папера. Теорії структури процентних ставок (неупередженого очікування, переваги ліквідності, сегментації ринку). 12.2. Теорія Г. Марковіца вибір раціонального (ефективного) портфеля, що забезпечує отримання очікуваного доходу за мінімального ризику. Виокремлення з обігу цінних паперів цінного папера без ризику. 12.3. Теорія В. Шарпа Поділ ризику на систематичний і несистематичний. Ефективний портфель — ринковий. 12.4. Модель оцінки капітальних активів (МОКА) та її фінансове значення. Можливості застосування МОКА в Україні. 12.5. Модель арбітражного ціноутворення. Теорія ефективності фінансового ринку Є. Фама. Сучасна критика теорії..	Тести, питання, практичні завдання, кейси
13.	Тема 13. Ринок похідних цінних паперів.	13.1. Причини появи та розвитку ринку похідних цінних паперів. Хеджування. Види фінансових похідних цінних паперів, їх особливості. Форвардні контракти та їх особливості. 6.2. Поняття відкритої позиції, довгої та короткої позиції. Ф'ючерсні контракти, їх значення, види: короткостроковий процентний ф'ючерс, довгостроковий процентний ф'ючерс, ф'ючерсні контракти на казначейський вексель та індекс. Ф'ючерсні біржі. Роль розрахункової палати біржі. Маржовий рахунок, початкова та варіаційна маржа. Ф'ючерсна ціна. Базис. 13.3. Опціони та їх особливості. Нерівномірний розподіл ризику між продавцем і покупцем опціону. Американський та західноєвропейський види опціонів. Опціон на купівлю фінансового активу, на продаж фінансового активу. 13.4. Модель Блека-Шоулса для опціону на продаж. Опціони на акції, облігації, індекси, ф'ючерсні контракти, валюту. Контракти своп. Процентні свопи. Валютні свопи. Банківський ринок своп, його особливості. Варанти, права власників. Частки в пулах та взаємних фондах 13.5. Створення нових фінансових інструментів (продуктів). Комбінація опціонів. Стелажна угода. Стренг. Стреп. Стріп. Спред	Тести, питання, практичні завдання, кейси
14.	Тема 14. Грошовий ринок і ринок	14.1 Грошовий ринок і ринок банківських позичок як складові фінансового ринку, їх взаємозв'язок і взаємообумовленість. Особливість грошового ринку як ринку	Тести, питання, практичні

	банківських позичок.	<p>високоліквідних фінансових активів, короткострокових цінних паперів. Особливість ринку банківських позичок як ринку короткострокових і середньострокових позичок для фінансування оборотного (працюючого) капіталу.</p> <p>14.2. Суб'єкти грошового ринку та ринку банківських позичок: держава (міністерство фінансів та центральний банк), комерційні банки та депозитарні небанківські інститути, господарські одиниці всіх форм власності, фінансові посередники — дилери по державних цінних паперах,</p> <p>14.3. Функції грошового ринку. Забезпечення руху короткострокових ліквідних фінансових потоків, купівлі-продажу грошей як засобів платежу. Забезпечення касового виконання державного бюджету.</p> <p>14.4. Інструменти грошового ринку. Вексель — дисконтний фінансовий інструмент. Казначейські векселі, їх особливості та значення для грошового ринку.</p>	завдання, кейси
15.	Тема 15. Валютний ринок.	<p>15.1 Поняття валюти, курс валюти, котирування іноземної валюти.</p> <p>15.2 Класифікації валютних ринків за різноманітними чинниками. Взаємовідносини між учасниками валютного сегменту фінансового ринку. Конверсійні операції на валютному ринку.</p> <p>15.3. Ринок операцій СПОТ. Операції на форвардному ринку. Валютні ф'ючерси. Валютні опціони. Операції СВОП.</p> <p>15.4. Валютний арбітраж. Ризик потенційних збитків від зміни обмінних курсів. Конверсійні операції</p>	Тести, питання, практичні завдання, кейси

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	15
Практичне заняття	15
Самостійна робота	10
Індивідуальне завдання	10
Залік/Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Номер навчального заняття (залежить від розподілу у розділі І)																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2				15
Практичні з-тя	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1				15
Самостійна р-та															10			10
Індивідуальні завдання																10		10
Залік /Екзамен																	50	50
Всього за заняття	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	10	10	50	100

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, комп'ютери, Linux, Windows, Пакет прикладних програм Openoffice, MS Office, роздатковий матеріал
Література:	
<ol style="list-style-type: none"> Азаренкова Г. Основні тенденції розвитку фондового ринку в посткризовий період / Г. Азаренкова, І. Шкодін // Вісник Національного банку України. – Лютий, 2012. – № 2 (192). – С. 3–7. Базилевич В.Д., Фондовий ринок. за ред. В.Д.Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К.: Знання, 2015. — 621 с. Благу́н І.С., Русин Р.С., Рязанцев А.В. Моделювання діяльності комерційних банків: монографія. – Івано-Франківськ, «Плай», 2011. – 340 с Дмитришин Л.І., Благу́н І.І. Формування стратегій управління банківською системою України: монографія. – Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2016. – 212 с Буртняк І.В. Моделювання процесів розвитку фондового ринку: монографія / І.В. Буртняк, І.С. Благу́н. – Івано-Франківськ: Видавець Віктор Дяків, 2011. –155 с. Буртняк І. В. Моделі поведінки волатильності фінансових інструментів фондових ринків: монографія. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2018. 287 с. Буртняк І.В. Оцінка і прогнозування динаміки показників фондового ринку / І.В. Буртняк, І.С. Благу́н. // Сучасні проблеми моделювання соціально-економічних систем Монографія.– Х.: «ІНЖЕК», 2009– С. 135-150 Буртняк І.В. Ретроспективний аналіз фондового ринку / І. В. Буртняк, Г.П. Малицька // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – Івано– Франківськ, 2010. – Т. 1. Вип. 6. – С. 175–181. Загорський В. С. Ринок цінних паперів.-Львів: Льв.комерц. акад., 2010, -171 с. Мозговий О.М, Фондовий ринок. – К.: КНЕУ, 2013. – 537 с. Медрул О.Г. Ринок цінних паперів. – К.: КНЕУ, 2012. – 152 с. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник / Л.О. Примостка. – К.: Вид-во КНЕУ, 2004. – 468 с Шелудько В.М. Фінансовий ринок / В.М. Шелудько. Підручник– – К.: «Знання», 2006. – 535 с. 81 	

7. Контактна інформація

Кафедра	Економічної кібернетики, вул. Шевченка, 57, 815 кабінет, https://kek.pnu.edu.ua/ , kek@pnu.edu.ua
Викладач	Буртняк Іван Володимирович
Контактна інформація викладача	ivan.burtnyak@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<p>Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.2. Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.3. Положення про запобігання академічному плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.4. Положення про запобігання академічному плагіату у Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.5. Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.6. Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
--------------------------	--

Пропуски занять (відпрацювання)	Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. ст. 4). Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	У разі виконання завдання здобувачем освіти пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. ст. 4-5). Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
Невідповідна поведінка під час заняття	Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти». Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
Додаткові бали	Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі

	<p>виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Перелік індивідуальних завдань міститься у навчальній програмі до курсу. Також за рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника ” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)</p>
Неформальна освіта	<p>Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019)</p> <p>Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja</p>

Викладач _____ Іван Буртняк